

RLB153 Četba latinských náboženských textů I

Poznámka

Tyto ukázky i veškeré soubory ve složce Studijní materiály jsou určeny výhradně studentům kurzu RLB153 Četba latinských náboženských textů I na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně pro soukromé studijní účely.

Niquintova listina (1223?, hradiště Cabaret?)

<42v:20> Charte de Niquinta, antipape des <42v:21> heretiques surnommés d'Albigeois, laquelle¹ <42v:22> m'a esté² communiquée par feu M. Caseneuve.³

<41r:1> Anno M.C.LX.VII.⁴ Incarnationis Dominice⁵ in <41r:2> mense madii. In diebus illis ecclesia⁶ Tolosana adduxit <41r:3> Papa Niquinta in Castro Sancti Felicii⁷ et magna <41r:4> multitudo hominum et mulierum ecclesie⁸ Tolosane⁹ <41r:5> aliarumque ecclesiarum¹⁰ vicine congregaverunt¹¹ se ibi <41r:6> ut acciperent¹² consolamentum. Et¹³ dominus Papa Niquinta <41r:7> cepit¹⁴ consolare. Postea¹⁵ vero

---

¹ laquelle] „laqlle.“ *ms.*, „lle“ *supra lin.*

² esté] *sic A* („eté“ *Zerner*). Písmeno *s* je napsáno nedbale, což M. Zernerovou ke čtení „eté“ přivedlo, skupinu *-et-* však Besse píše jinak (nespouští *e* na základní linku, nýbrž na ně napojuje *t*).

³ Charte ... Caseneuve.] „Charte de l'antipape Niquinta, et de l'ordination des evesques de sa secte; à moy communiquée par feu M. Caseneuve, prebendier de saint Estienne de Tolose.“ *B* „CHARTÉ DE NIQUINTA, Antipape des Heretiques Albigeois, contenant les Ordinations des Evesques de sa secte, par luy faites en Languedoc, à moy communiquée par feu M. Caseneuve, Prebendier au Chapitre de l'Eglise de Saint Estienne de Tolose, en l'an 1652.“ *C*.

⁴ „1167.“ *in marg. sin. add. A*.

⁵ Dominice] „Dominicae“ *B*.

⁶ ecclesia] „ecclā“ *cum signo abbreviationis A* „ecclesia“ *BC*.

⁷ Felicii] *sic ABC*.

⁸ ecclesie] „e.“ *A* „eccl.“ *BC*.

⁹ Tolosane] „Tolosanae“ *BC*.

¹⁰ ecclesiarum] „ecclarum“ *cum signo abbreviationis A* „ecclesiarum“ *BC*.

¹¹ congregaverunt] *cum abbreviatura pro* „con“ *A* „congregaverunt“ *BC*.

¹² acciperent] „accipet“ *cum signo abbreviationis A* („acciper<en>t“ *Zerner*) „acciperent“ *BC*. Besse někdy píše skupinu *er* tak, že vypadá jako jedno písmeno (např. „mulierum“ 41^r, ř. 4). Avšak všechny skupiny *ert* v obou verzích *Listiny* se od tohoto předpokládaného *ert* poměrně dost odlišují: před napsáním *t* je *r* spuštěno až na základní linku. Proto se zde dává přednost tomuto čtení.

¹³ Et] *ligatura specialis pro* „et“ *A* „quod“ *BC*.

¹⁴ cepit] „t“ *supra lin. A*; „cepit“ *B* „coepit“ *C*.

¹⁵ Postea] „Pea“ *cum signo abbreviationis A* „Postea“ *BC*. M. Zernerová („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 275, pozn. 10) čte *A* naprosto nepochopitelně „*Per. ea*“. Očividně předpokládá, že jde o znaménko se zcela konstantním významem *er*. Dost podobná značka skutečně zastupuje *er* ve slově *Bernardus* v Baluze 7, 41^r, ř. 11, nelze jí nicméně připisovat neměnný význam, tím méně až do té míry, aby se zde četlo „*Per. ea*“. Zkracovací znaménko tohoto tvaru se ostatně pro skupinu *ost* běžně užívalo, viz *Lyonský obřadní spis*, reprodukce v Léon Clédet (ed.), *Le Nouveau Testament traduit au XIIIe siècle en langue provençale, suivi d'un Rituel cathare...*, Paris: Ernest Lerroux 1887 (přetisk

Robertus de Spemone¹⁶, <41r:8> *episcopus*¹⁷ *ecclesie*¹⁸ Francigenarum, venit cum consilio suo, *et*¹⁹ <41r:9> Marchus Lombardie venit cum consilio suo similiter²⁰, et <41r:10> Sicardus Cellararius, *ecclesie*²¹ Albiensis²² *episcopus*²³, venit cum consilio <41r:11> suo, et Bernardus²⁴ Catalani venit cum consilio *ecclesie*²⁵ Carcassensis²⁶, <41r:12> et consilium *ecclesie*²⁷ Aranensis fuit ibi. *Et*²⁸ *omnes*²⁹ sic <41r:13> innumerabiliter congregati, *homines*³⁰ Tolosanae³¹ *ecclesie*³² voluerunt <41r:14> habere *episcopum*³³ et elegerunt Bernardum Raimundum. <41r:15> *Similiter*³⁴ vero et Bernardus Catalanus et consilium <41r:16> *ecclesie*³⁵ Carcasensis³⁶ rogatus ac mandatus ab *ecclesia*³⁷ <41r:17> Tolosana et cum consilio et voluntate *et*³⁸ *solucione* <41r:18> *domini*³⁹ Sicardi Cellararii elegerunt Guiraldum Mercerium, <41r:19> et *homines*⁴⁰ Aranensis elegerunt Raimundum⁴¹ de <41r:20> Casalis. *Postea*⁴² vero

Genève: Slatkine Reprints 1968), několikrát např. na s. 471. Stejná značka jako zde je užitá i na 41^r, ř. 20 a 41^v, ř. 9, v obou případech pro „ost“ (ve slovech *postea* a *post*).

¹⁶ de Spemone] *sic procul dubio ABC, non potest legi* „d’Espemone“; *cf. infra*.

¹⁷ *episcopus*] „eps“ *cum signo abbreviationis A* „ep.“ BC.

¹⁸ *ecclesie*] „e.“ A „eccl.“ BC.

¹⁹ *et*] *ligatura specialis pro* „et“ AB „q.“ C (!).

²⁰ *similiter*] *sine abbreviatione ABC; cf. infra*.

²¹ *ecclesie*] „e.“ A „eccl.“ BC.

²² Albiensis] „Albiens.“ B „Abbiens.“ C (*err.*).

²³ *episcopus*] „e.“ *sine signo abbreviationis A* „ep.“ BC.

²⁴ Bernardus] „B.“ *cum signo abbreviationis A* („B^{er}.“ Zerner) „B.“ BC.

²⁵ *ecclesie*] „e.“ A „eccl.“ BC.

²⁶ Carcassensis] *sic ABC*. Zde jsou v A dvě s, avšak mínění Moniky Zernerové, že je toto slovo „v opisu poslaném Baluzovi vždy psáno se dvěma s“ („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 274), je mylné. Naopak výrazně převažuje varianta s jedním s (osm výskytů s jedním s proti tomuto jedinému se dvěma s).

²⁷ *ecclesie*] „e.“ A „ecclesiae“ B „Eccl.“ C.

²⁸ *Et*] *ligatura specialis pro* „et“ A „Quod“ BC.

²⁹ *omnes*] „os“ *cum signo abbreviationis A* „omnes“ BC.

³⁰ *homines*] „hos“ *cum signo abbreviationis A* „homines“ BC.

³¹ Tolosanae] *sic A* „Tolos.“ BC.

³² *ecclesie*] „e.“ A „eccl.“ BC.

³³ *episcopum*] „epm“ *cum signo abbreviationis A* „epm.“ *cum signo abbreviationis B* „Episcopum“ C.

³⁴ *Similiter*] „silr“ *cum signo abbreviationis A* „similiter“ BC.

³⁵ *ecclesie*] „e.“ A „eccl.“ BC.

³⁶ Carcasensis] „Carcacensis“ B „Carcassensis“ C.

³⁷ *ecclesia*] „eccla“ *cum signo abbreviationis A* „eccl.“ BC.

³⁸ *et*] *ligatura A* „et“ BC. V A je užit znak, kterým se obvykle značí *per*, jde však očividně o přepis ligatury *et*.

³⁹ *domini*] „dni“ *cum signo abbreviationis A* „domini“ BC.

⁴⁰ *homines*] „hos“ *cum signo abbreviationis A* „homines“ BC. M. Zerner, „Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 275, pozn. 23 čte „*ho<min>es*“, podobnost s „hos“ na 41^r, ř. 13 je ale velká; „hos“ představuje pravděpodobně správnější čtení, třebaže Besse někdy skutečně píše „e“ dosti nezřetelně (viz např. „*elegerunt*“ 41^r, ř. 14).

⁴¹ Raimundum] *sic A* („Raimondum“ Zerner) *sic C* „Raymundum“ B. Přepočítání vlnek v A odhalí, že ta, která následuje za prvním *m*, není úzkým *o*, nýbrž součástí písmene *u*. Besse někdy skutečně *o* pořádně nedovíral, viz např. „*vero*“ 41r, ř. 7, avšak tato nedověřená *o* mají tvar pořád dost odlišný od písmene, které se nachází zde.

Robertus d'Espernone⁴³ accepit⁴⁴ <41r:21> consolamentum et ordinem episcopi⁴⁵ a⁴⁶ domino⁴⁷ Papa Niquinta <41r:22> ut esset episcopus⁴⁸ ecclesie Francigenarum. Similiter⁴⁹ et Sicardus Cellararius <41v:1> accepit⁵⁰ consolamentum et ordinem episcopi⁵¹ ut esset episcopus⁵² ecclesie⁵³ <41v:2> Albiensis. Similiter⁵⁴ vero Marchus accepit⁵⁵ consolamentum et <41v:3> ordinem episcopi⁵⁶ ut esset episcopus⁵⁷ ecclesie⁵⁸ Lombardie⁵⁹.⁶⁰ Similiter⁶¹ vero <41v:4> Bernardus Raimundus⁶² accepit⁶³ consolamentum et <41v:5> ordinem episcopi⁶⁴ ut esset episcopus⁶⁵ ecclesie⁶⁶ Tolosanae⁶⁷.⁶⁸ Similiter⁶⁹ et <41v:6> Guiraldus Mercerius accepit⁷⁰ consolamentum et ordinem <41v:7> episcopi⁷¹ ut esset episcopus⁷² ecclesie⁷³ Carcasensis⁷⁴. Similiter⁷⁵ et Raimundus⁷⁶ <41v:8> de Casalis accepit⁷⁷ consolamentum et ordinem episcopi⁷⁸ ut

⁴² Postea „Pea“ *cum signo abbreviationis* A „Postea“ BC. M. Zerner, „Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 276, pozn. 25 odkazuje na pozn. 10, čte tedy i zde A jako „P^{er}. ea“.

⁴³ d'Espernone] „d Espernone“ *procul dubio* AB, *non potest legi* „de Spernone“; „d'Espernone“ C; *cf. supra*.

⁴⁴ accepit] „accep.“ *cum signo abbreviationis* A „accepit“ BC.

⁴⁵ episcopi] „epi“ *cum signo abbreviationis* A „episcopi“ BC.

⁴⁶ a] „à“ BC.

⁴⁷ domino] „dno“ *cum signo abbreviationis* A „domino“ BC.

⁴⁸ episcopus] „eps“ *cum signo abbreviationis* A „episcopus“ B „Ep.“ C.

⁴⁹ Similiter] „silr“ *cum signo abbreviationis* A „similiter“ BC.

⁵⁰ accepit] „accep.“ AC „accepit“ B.

⁵¹ episcopi] „epi“ *cum signo abbreviationis* A „episcopi“ BC.

⁵² episcopus] „eps“ *cum signo abbreviationis* A „episcopus“ B „Ep.“ C.

⁵³ ecclesie] „e.“ A „eccl.“ BC.

⁵⁴ Similiter] „silr“ *cum signo abbreviationis* A „Similiter“ BC.

⁵⁵ accepit] „accep.“ A *om.* BC.

⁵⁶ episcopi] „epi“ *cum signo abbreviationis* A „episcopi“ BC.

⁵⁷ episcopus] „eps“ *cum signo abbreviationis* A „ep.“ BC.

⁵⁸ ecclesie] „e.“ A „eccl.“ B „E.“ C.

⁵⁹ Lombardie] „Lombardiae“ C.

⁶⁰ .] *punctum ms.*

⁶¹ Similiter] „silr“ *cum signo abbreviationis* A „similiter“ BC.

⁶² Raimundus] *sic* A („Raimondus“ Zerner) *sic* C „Raymundus“ B.

⁶³ accepit] *sic* ABC.

⁶⁴ episcopi] „epi“ *cum signo abbreviationis* A „episcopi“ BC.

⁶⁵ episcopus] „eps.“ *cum signo abbreviationis* A „ep.“ BC.

⁶⁶ ecclesie] „e.“ A „eccl.“ BC.

⁶⁷ Tolosanae] *sic* ABC.

⁶⁸ .] *punctum ms.*

⁶⁹ Similiter] „silr“ *cum signo abbreviationis* A „similiter“ BC.

⁷⁰ accepit] „accep.“ A „accepit“ BC.

⁷¹ episcopi] „epi“ *cum signo abbreviationis* A „episcopi“ BC.

⁷² episcopus] „eps“ *cum signo abbreviationis* A „ep.“ BC.

⁷³ ecclesie] „e.“ A „eccl.“ BC.

⁷⁴ Carcasensis] „Carcacensis“ B „Carcassensis“ C.

⁷⁵ Similiter] „silr“ *cum signo abbreviationis* A „similiter“ BC.

⁷⁶ Raimundus] *sic quasi certe* A („Raimondus“ Zerner) *sic* C „Raymundus“ B. Je pravda, že tady v A skutečně o jednu vlnku méně je (narozdíl od 41^r, ř. 19 a 41^v, ř. 4, kde se jedná o chybná čtení Zernerovo-

<41v:9> *esset episcopus*⁷⁹ *ecclesie*⁸⁰ *Aranensis*. *Post*⁸¹ *haec*⁸² *vero* *Papa Niquinta* <41v:10> *dixit*⁸³ *ecclesie Tolosane*⁸⁴: *Vos dixistis mihi ut*⁸⁵ *ego dicam* <41v:11> *vobis consuetudines primitivarum*⁸⁶ *ecclesiarum*⁸⁷ *sint*⁸⁸ *leves* <41v:12> *aut graves et ego dicam vobis: Septem ecclesie Asiae* <41v:13> *fuerunt divisas et terminatas*⁸⁹ *inter illas et nulla*⁹⁰ <41v:14> *illarum faciebat ad aliam aliquam*⁹¹ *rem ad suam contradicionem.* <41v:15> *Et ecclesia Romanae*⁹² *et Drogometie*⁹³ *et Melenguie*⁹⁴ *et* <41v:16> *Bulgarie*⁹⁵ *et Dalmaciae*⁹⁶ *sunt divisas et terminatas*⁹⁷ <41v:17> *et una ad altera*⁹⁸ *non facit*⁹⁹ *aliquam*¹⁰⁰ *rem ad suam* <41v:18> *contradicionem, et ita pacem habent inter*

vé), jde ale spíše o běžnou chybu v počtu vlnek tam, kde je jich hodně za sebou, než o skutečnou variantu „*Raimondus*“; ostatně tu v ničem nelze vidět *o*.

⁷⁷ *accepit*] „*accep.*“ *AC* „*accepit*“ *B*.

⁷⁸ *episcopi*] „*ep.*“ *cum signo abbreviationis A* „*episcopi*“ *B* „*Ep.*“ *C*.

⁷⁹ *episcopus*] „*eps*“ *cum signo abbreviationis A* „*ep.*“ *BC*.

⁸⁰ *ecclesie*] „*e.*“ *A* „*eccl.*“ *B om. C*.

⁸¹ *Post*] „*p*“ *cum signo abbreviationis A* „*Post*“ *BC*.

⁸² *haec*] „*heç*“ *cum e caudato C*.

⁸³ *dixit*] „*dix.*“ *ABC*.

⁸⁴ *Tolosane*] „*Tolosanae*“ *BC*.

⁸⁵ *ut*] „*ut*“ *ex* „*et*“ *corr. A* „*ut*“ *BC*. Srv. „*et ego*“ 41^v, ř. 12, které mohlo být příčinou tohoto posléze opraveného omylu. Stejně čte M. Zerner, „*Copie de la Charte de Niquinta...*“, s. 276, pozn. 37.

⁸⁶ *primitivarum*] „*primitivar.*“ *BC*.

⁸⁷ *ecclesiarum*] „*ecclarum*“ *cum signo abbreviationis A* „*ecclesiarum*“ *BC*.

⁸⁸ *sint*] „*sit*“ *cum signo abbreviationis A* „*sint*“ *BC*.

⁸⁹ *divisas et terminatas*] *sic ABC*. Podle M. Zerner, „*Copie de la Charte de Niquinta...*“, s. 276, pozn. 40 by bylo možné číst i *divisae et terminatae*. Bessovo *e* je většinou od jeho obvyklého koncového *s* rozlišitelné: koncové *s* (příležitostně se vyskytuje i uvnitř slov, viz „*Forest*“ 41^v, ř. 21) mívá mezi dvěma výstupky zřetelně patrnou kolébkou (která je na tomto místě velmi dobře rozpoznatelná, stejně dobře jako např. na konci slova „*consuetudines*“ 41^v, ř. 11). U *e* naopak nebývá. Existují četné výjimky (v rámci rukopisných verzí *Listiny* Baluze 7, 41^r, ř. 7; *Dissertation*, 38^r, ř. 14; 38^v, ř. 18), avšak ve srovnání s celkovým počtem takto vypadajících koncových *s* je počet *e* s kolébkou přece jen nízký; čtení *ae*, které předpokládá, že se toto špatně čitelné *e* vyskytuje v obou rukopisných verzích zrovna v těchto souslovích, kdežto jinde spíše příležitostně, je tedy nepravděpodobné. Je lepší zde číst *s* (*s* se vyskytuje i v *Narbonne*), byť jde o chybu ve skloňování (lze ji vyložit jako okcitanismus).

⁹⁰ *nulla*] „*nlla*“ *cum signo abbreviationis A* „*nulla*“ *BC*.

⁹¹ *aliquam*] „*aliq.*“ *A* „*aliquam*“ *BC*.

⁹² *Romanae*] *sic ABC*.

⁹³ *Drogometie*] *sic A* „*Brogometiae*“ *B* (*sic manifeste ms.*; „*Drogometiae*“ *Zerner*) „*Drogometiae*“ *C*. Různočtení „*Brogometiae*“ tu nevzniklo až při přepisování *Listiny* do *Dissertation*, protože se vyskytuje i v *Dissertation*, 18^r. Varianty tohoto názvu začínající písmenem *B* se v pramenech objevují, viz *Brevis summula*, Célestin Douais (ed.), *La Somme des autorités à l'usage des prédicateurs méridionaux au XIIIe siècle*, Paris: Picard 1896, s. 121 (*Brugucia*). Zajímavé je, že v citaci Rainera Sacconiho v *Dissertation*, 56^v stojí v obou výskytech „*Dugraniciae*“, takže Besse musel k této variantě dospět buď nezávisle, nebo díky nějakému jinému prameni, než je verze Rainerovy sumy, s níž Besse pracoval.

⁹⁴ *Melenguie*] „*Melenguiae*“ *C*.

⁹⁵ *Bulgarie*] „*Bulgariae*“ *BC*.

⁹⁶ *Dalmaciae*] *sic A* „*Dalmatiae*“ *BC*.

⁹⁷ *terminatas*] „*termina.*“ *A* „*termin.*“ *BC*.

⁹⁸ *altera*] „*alra*“ *cum uno signo abbreviationis A* „*altera*“ *BC*.

⁹⁹ *facit*] „*faciat*“ *A* „*facit*“ *BC; correxi*.

se.¹⁰¹ *Similiter*¹⁰² et <41v:19> vos facite¹⁰³. *Ecclesia*¹⁰⁴ *vero*¹⁰⁵ Tolosana elegit¹⁰⁶ Bernardum <41v:20> Raymundum¹⁰⁷ et Guillerum Garsias et Ermengaudum <41v:21> de Forest et Raimundum¹⁰⁸ de Beruniaco¹⁰⁹ et Guilabertum <41v:22> de Bono¹¹⁰ Vilario et Bernardum Contor¹¹¹ et Bernardum¹¹² <40r:1> Guillerum Bone Ville et Bertrandum¹¹³ de Avinione¹¹⁴ ut <40r:2> essent divisores *ecclesiarum*¹¹⁵.¹¹⁶ *Ecclesia*¹¹⁷ *vero*¹¹⁸ Carcasensis elegit <40r:3> Guiraldum Mercerium¹¹⁹ et Bernardum¹²⁰ Catalanum et <40r:4> Gregorium¹²¹ et Petrum Calidas manus et Raimundum <40r:5> Poncium¹²² et Bertrandum de Molino et Martinum de <40r:6> Ipsa Sala et Raimundum Guibertum ut essent divisores <40r:7> *ecclesiarum*¹²³.¹²⁴ *Et*¹²⁵ isti *congregati*¹²⁶ et bene consiliati dixerunt¹²⁷ <40r:8> *quod*¹²⁸ *ecclesia* Tolosana¹²⁹ et *ecclesia* Carcacensis¹³⁰ sint divisas <40r:9> propter episcopatos *et*¹³¹ sicut¹³²

¹⁰⁰ aliquam] „aliqu.“ ABC.

¹⁰¹ .] punctum ms.

¹⁰² *Similiter*] „silr“ cum signo abbreviationis A „Similiter“ BC.

¹⁰³ facite] „facie“ B.

¹⁰⁴ *Ecclesia*] „eccl.“ A „eccl.“ BC.

¹⁰⁵ *vero*] „vo“ cum signo abbreviationis communi A „vero“ BC.

¹⁰⁶ elegit] „eligit“ C.

¹⁰⁷ Raymundum] „Raimundum“ C.

¹⁰⁸ Raimundum] „Raimund.“ C.

¹⁰⁹ Beruniaco] *sic* ABC; *cf. infra* „Bauniaco“.

¹¹⁰ Bono] *forsan sic* A *sic* BC; *cf. infra* „Bone“. Koncové písmeno se i zde v rukopise A docela podobá e, v B a C je o.

¹¹¹ Bernardum Contor] *sic* A „Bernardum Guillerum Contor“ BC. Niže A u téže osoby jméno „Guillermus“ (v genitivu) uvádí.

¹¹² Bernardum] „Bernard.“ BC.

¹¹³ Bertrandum] „Bertrand.“ BC.

¹¹⁴ Avinione] „Avinone“ C; *cf. infra* „Avinone“.

¹¹⁵ *ecclesiarum*] „ecclar“ cum signo abbreviationis A „eccl.“ B om. C.

¹¹⁶ .] punctum ms.

¹¹⁷ *Ecclesia*] „Eccl.“ cum signo abbreviationis A „Eccl.“ BC.

¹¹⁸ *vero*] „vo“ cum signo abbreviationis communi A „vero“ BC.

¹¹⁹ Mercerium] „Merce-||lium“ C. J. Dalarun – D. Muzerelle et al., „La ‚Charte de Niquinta‘, analyse formelle...“, s. 193 poukázali ještě před publikováním rukopisných verzí na to, že jde pravděpodobně o chybu tisku; typy v rozích stran jsou mimořádně ohrožené: často vypadnou či nevydrží a musejí být ve spěchu a bez kontroly nahrazeny.

¹²⁰ Bernardum] „Bernard.“ BC.

¹²¹ Gregorium] „Gregor.“ BC.

¹²² Poncium] „Pontium“ BC.

¹²³ *ecclesiarum*] „ecclar“ cum signo abbreviationis A „eccl.“ BC.

¹²⁴ .] punctum ms.

¹²⁵ *Et*] *ligatura specialis pro* „et“ A „quod“ B „q.“ C.

¹²⁶ *congregati*] *cum abbreviatura pro* „con“ A „congregati“ BC.

¹²⁷ dixerunt] „dixer.“ B.

¹²⁸ *quod*] „qd“ A „quod“ BC.

¹²⁹ Tolosana] „Tolosanae“ BC.

¹³⁰ Carcacensis] „Carcasensis“ BC.

¹³¹ *et*] *ligatura specialis pro* „et“ A „quod“ BC.

¹³² sicut] „sic.“ BC.

episcopatum Tolose¹³³ dividitur <40r:10> cum archiepiscopato Narbone¹³⁴ in duobus locis et cum <40r:11> episcopato Carcasensis:¹³⁵ a¹³⁶ Sancto Poncio sicut¹³⁷ montana <40r:12> pergīt inter Castrum¹³⁸ Cabarecii et Castrum¹³⁹ Altipulh <40r:13> et usque¹⁴⁰ ad divisionem Castri Saxiaci et Castri Verduni <40r:14> et pergīt inter Montemregalem¹⁴¹ et Fanumjovem¹⁴² et¹⁴³ <40r:15> sicut¹⁴⁴ alii episcopati dividuntur ab exitu Redensis <40r:16> usque ad Leridam sicut¹⁴⁵ pergīt apud Tolosam, ita ecclesia <40r:17> Tolosana¹⁴⁶ habet¹⁴⁷ in sua potestate et in suo gubernamento. <40r:18> Similiter¹⁴⁸ et ecclesia¹⁴⁹ Carcasensis, sicut dividitur et terminatur¹⁵⁰, <40r:19> habet¹⁵¹ in sua potestate et in suo gubernamento omnem <40r:20> episcopatum¹⁵² Carcasensis¹⁵³ et archiepiscopatum¹⁵⁴ Narbonensis¹⁵⁵ <40r:21> et aliam terram sicut¹⁵⁶ divisum est¹⁵⁷ et dictum usque ad <40r:22> Leridam, sicut¹⁵⁸ vergit apud mare. Et¹⁵⁹ ita ecclesie sunt <40v:1> divisas¹⁶⁰, sicut¹⁶¹ dictum est¹⁶²,¹⁶³ ut

¹³³ Tolose] „Tolosae“ BC.

¹³⁴ Narbone] „Narbon.“ BC.

¹³⁵ Z mapy je jasné, že to, co předchází, je třeba chápat nikoli jako první údaje o hranici, nýbrž jako obecnou zásadu rozhraničení (proto „na dvou místech“: toulouská diecéze nejdřív hraničí s narbonskou arcidiecézí, pak s carcassonskou diecézí a pak poblíž Montréalu znovu s narbonskou arcidiecézí), jež je poté zpřesněna vyjmenováním konkrétních míst (od Saint-Pons podle hornatiny atd.). Proto sem byla doplněna dvojtečka.

¹³⁶ a] „à“ BC.

¹³⁷ sicut] „sic“ cum signo abbreviationis A „sicut“ BC.

¹³⁸ Castrum] „Castr.“ B.

¹³⁹ Castrum] „Cast.“ AC „Castr.“ B.

¹⁴⁰ usque] „usq.“ BC.

¹⁴¹ Montemregalem] „Montem regalem“ A „Montem Regalem“ B „Montem-regalem“ C.

¹⁴² Fanumjovem] „Fanum Jovem“ AB „Fanumjovem“ C.

¹⁴³ et] ligatura specialis pro „et“ A „quod“ B „Quod“ C. Ligatura zde má trochu odlišný tvar; vypadá jako široké, nahoře špatně uzavřené q s příčně škrtnutým dřikem. Množství inkoustu a zřejmě i mírné zaškrtnání části znaku v dolním prostoru ukazuje, že Besse znak kreslil, nebyl na něj zvyklý. Dostí podobná, ale již dovořená a q s přeškrtnutým dřikem ještě podobnější ligatura se nachází v *Dissertation*, 38^f, ř. 23.

¹⁴⁴ sicut] „sic“ cum signo abbreviationis A „sicut“ BC.

¹⁴⁵ sicut] „sic“ cum signo abbreviationis A „sicut“ BC.

¹⁴⁶ Tolosana] „Tolos.“ BC.

¹⁴⁷ habet] „hab.“ BC.

¹⁴⁸ Similiter] „silr“ cum signo abbreviationis A „similiter“ BC.

¹⁴⁹ ecclesia] „ecclā“ cum signo abbreviationis A „eccl.“ BC.

¹⁵⁰ terminatur] „terminat“ A „terminatur“ BC.

¹⁵¹ habet] sic A „habeat“ BC.

¹⁵² episcopatum] sic ABC. M. Zernerová („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 277, pozn. 73) píše v kritickém aparátu „episopatium“ (zřejmě omylem).

¹⁵³ Carcasensis] „Carcasens.“ B.

¹⁵⁴ archiepiscopatum] sic A „archiepiscop.“ BC. M. Zernerová („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 277, pozn. 74) píše „archiepisopatium“ (zřejmě omylem).

¹⁵⁵ Narbonensis] „Narbonens.“ BC.

¹⁵⁶ sicut] „sic.“ cum signo abbreviationis A „sic“ B „sic.“ C.

¹⁵⁷ est] „e.“ cum signo abbreviationis communi AB „est“ C.

¹⁵⁸ sicut] „sic“ cum signo abbreviationis A „sicut“ BC.

¹⁵⁹ Et] ligatura specialis pro „et“ A „Quod“ BC.

abeant¹⁶⁴ pacem et concordiam <40v:2> adinvicem et iura¹⁶⁵ ad altera¹⁶⁶ non faciat aliquid¹⁶⁷ ad suam <40v:3> contradicionem.¹⁶⁸ Huius sunt¹⁶⁹ testes rei et defensores: Bernardus <40v:4> Raimundus et Guillermus Garsias et Ermengaudus¹⁷⁰ de Forest <40v:5> et Raymundus¹⁷¹ de Bauniaco¹⁷² et Guilabertus de Bone¹⁷³ <40v:6> Vilario et Bernardus Guillermi Contor et Bernardus Guillermi¹⁷⁴ de¹⁷⁵ <40v:7> Bone Ville et Bertrandus¹⁷⁶ de Avinone et¹⁷⁷ ecclesie <40v:8> Carcasensis Guiraldus¹⁷⁸ Mercerii et Bernardus Catalani <40v:9> et Gregorius¹⁷⁹ et Petrus¹⁸⁰ Calidas manus et Raimundus¹⁸¹ Poncii <40v:10> et Bertrandus¹⁸² de¹⁸³ Molino et Martinus de Ipsa Sala <40v:11> et Raymundus¹⁸⁴ Guiberti¹⁸⁵. Et¹⁸⁶ omnes isti mandaverunt <40v:12> et dixerunt¹⁸⁷ Ermengaudo¹⁸⁸ de Forest ut faceret¹⁸⁹ dictatum et <40v:13> cartam Tolosane¹⁹⁰ ecclesie. Similiter¹⁹¹ et Petro Bernardo <40v:14> mandaverunt¹⁹² et

¹⁶⁰ divisas] *sic ABC*. M. Zerner, „Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 277, pozn. 79 se opět ptá, zda nečíst spíše „*divisae*“. Zde se čte „*divisas*“, ze stejného důvodu jako výše.

¹⁶¹ sicut] „sicum“ *A* „sic.“ *BC*; *correx*.

¹⁶² Konec slova je jen naznačen; stejně v *B*.

¹⁶³ „*sicut dictum est*“ je patrně třeba chápat jako vloženou větu, která se nevztahuje k *ita*. Proto byly dodány čárky.

¹⁶⁴ abeant] *sic A* „habeant“ *BC*.

¹⁶⁵ iura] *sic ABC*. Chybné čtení pro „*una*“.

¹⁶⁶ altera] „*alra*“ *cum uno signo abbreviationis A* „*altera*“ *BC*.

¹⁶⁷ aliquid] *cf. supra* „*aliq. rem*“.

¹⁶⁸ .] *punctum ms*.

¹⁶⁹ sunt] „*s.*“ *ABC*.

¹⁷⁰ Ermengaudus] „*Ermengaud.*“ *A* „*Ermengaudus*“ *BC*.

¹⁷¹ Raymundus] „*Raimundus*“ *BC*.

¹⁷² Bauniaco] *sic ABC*; *cf. supra* „*Beruniaco*“.

¹⁷³ Bone] *sic ABC*; *cf. supra*.

¹⁷⁴ Guillermi] „*Guill.*“ *BC*.

¹⁷⁵ de] *om. BC*.

¹⁷⁶ Bertrandus] „*B.*“ *B* „*Bertrand*“ *C*.

¹⁷⁷ et] *ligatura specialis pro* „*et*“ *A* „*et*“ *BC (!)*.

¹⁷⁸ Guiraldus] „*Guirald.*“ *B*.

¹⁷⁹ Gregorius] „*Grego.*“ *A* „*Gregor*“ *B* „*Gregor.*“ *C*. Čtení je jasné.

¹⁸⁰ Petrus] „*Petr.*“ *AB* „*Petrus*“ *C*.

¹⁸¹ Raimundus] „*Raimund*“ *cum signo abbreviationis A* „*Raim.*“ *BC*. M. Zernerová („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 278, pozn. 84) čte v *A* chybně „*Raimondus*“. Jednak jde o *u*, jednak tu konec slova napsán není; od *d* je jen protažena tlustá čárka dolů (která zde očividně značí zkratku za *us*; jinde se v přepise *Listiny* v Baluze 7 nevyskytuje).

¹⁸² Bertrandus] „*Bertrand.*“ *AC* „*B.*“ *B*.

¹⁸³ „*de*“ je tu v *A* napsáno nedbale.

¹⁸⁴ Raymundus] „*Raimundus*“ *B* „*Raimund.*“ *C*.

¹⁸⁵ Guiberti] „*Guitberti*“ *A* „*Guiberti*“ *BC (cf. etiam A supra)*; *correx*.

¹⁸⁶ Et] *ligatura specialis pro* „*et*“ *A* „*quod*“ *BC*. Pravý horní konec ligatury je zde vyzdoben rozštěpením (jediný výskyt).

¹⁸⁷ dixerunt] „*dix.*“ *B* „*dixer.*“ *C*.

¹⁸⁸ Ermengaudus] „*Ermengaud.*“ *A* „*Ermengaudus*“ *BC*.

¹⁸⁹ faceret] „*facet*“ *cum signo abbreviationis A* „*faceret*“ *BC*.

¹⁹⁰ Tolosane] „*Tolosan.*“ *A* „*Tolosanae*“ *BC*.

¹⁹¹ Similiter] „*silr*“ *cum signo abbreviationis A* „*simil.*“ *B* „*similiter*“ *C*.

dixerunt ut faceret¹⁹³ dictatum et cartam <40v:15> ecclesie Carcasensis. Et ita fuit¹⁹⁴ factum¹⁹⁵ et impletum.

<40v:16> Hoc translatum fecit translatare dominus¹⁹⁶ Petrus Isarn¹⁹⁷ <40v:17> de antiqua carta in potestate supradictorum facta <40v:18> qui¹⁹⁸ ecclesias sicut superius scriptum est¹⁹⁹ dividerunt. Feria²⁰⁰ <40v:19> II. in mense augusti XIII²⁰¹.²⁰¹ die in²⁰² introitu²⁰³ mensis²⁰⁴, <40v:20> anno²⁰⁵ M.CC.XXIII²⁰⁶ ab Incarnatione Domini²⁰⁷. <40v:21> Petrus Pollanus translatavit haec²⁰⁸ omnia rogatus <40v:22> ac mandatus.

David Zbiral (ed.), „La Charte de Niquinta: un faux moderne?“, *Heresis: Revue semestrielle d'histoire des dissidences médiévales* 2005, č. 42-43, s. 142-152; David Zbiral (ed.), „Niquintova listina a historiografie katarství v 17. století“, *Religio: Revue pro religionistiku* 13/2, 2005, s. 311-315.

Inkviziční registr Jakuba Fourniera

---

¹⁹² mandaverunt] „mandavert“ *cum signo abbreviationis* A „mandaverunt“ BC.

¹⁹³ faceret] „facerent“ A „faceret“ BC; *correx*.

¹⁹⁴ fuit] „fu“ *cum signo abbreviationis* A „fu.“ B „fuit“ C.

¹⁹⁵ factum] „fact.“ BC.

¹⁹⁶ dominus] „dnus“ *cum signo abbreviationis* A „dus“ *cum signo abbreviationis* B „Dominus“ C. Koncové *s* je zde v A i B psáno jinak, než má Besse ve zvyku, nicméně tento typ vůbec není ojedinělý: viz např. 41^r, ř. 11; *Dissertation*, 41^r, ř. 1.

¹⁹⁷ Isarn] *sic* A „Isarn.“ BC.

¹⁹⁸ qui] „q“ *cum signo abbreviationis* A „q.“ BC.

¹⁹⁹ Konec slova je jen naznačen, stejným způsobem jako v „est“ 40^v, ř. 1. B zde píše „est“ normálně.

²⁰⁰ Feria] „fra“ *cum signo abbreviationis* A „feria“ BC.

²⁰¹ XIII.] „XIV.“ C.

²⁰² in] „i“ *cum signo abbreviationis* A „in“ BC.

²⁰³ introitu] „intrto“ *cum signo abbreviationis* A (!) „introitu“ BC; *correx*, *non tamen sine haesitatione*.

²⁰⁴ mensis] „msis“ *cum signo abbreviationis* A „mensis“ BC.

²⁰⁵ Post „anno“ A *scrips. et del. {...}* (*quasi certe „ab“*); *etiam* B *scrips. et del. {...}* (!). Za mezerou zde následují dvě přeškrtnutá písmena. Velmi zajímavé je, že zaškrtnutá písmena, s největší pravděpodobností rovněž dvě a nanejvýš tři, se na tomto místě nacházejí i ve verzi obsažené v *Dissertation*. Zernerová hodnotí písmena jako v obou rukopisech nečitelná („Copie de la Charte de Niquinta...“, s. 278, pozn. 90). V B to platí, ale v A rozhodně nikoli. Zpod přeškrtnutí nahoře i dole vyčnívají linie, které dovolují s takřka naprostou jistotou usuzovat, že šlo o „Ab“ s velkým nedověřeným písmenem A, podobně jako v Baluze 7, 42^v, ř. 12; 41^v, ř. 9; 40^f, ř. 10.20.21 a *Dissertation*, 38^v, ř. 6.16.19.22, méně výrazně také Baluze 7, 41^r, ř. 1 a *Dissertation*, 39^f, ř. 5.

²⁰⁶ M.CC.XXIII] *sic* A „M.CC XXXIII“ B „M.CC.XXXII“ C. Číslo je v obou rukopisných verzích jasně čitelné.

²⁰⁷ Domini] „Dni“ *cum signo abbreviationis* A „Domini“ BC.

²⁰⁸ haec] *sic* A („has ou hac?“ Zerner) *sic* BC. Konec slova vypadá v A jako jediné písmeno, ale jde očividně o nedbale napsanou skupinu *ec*, srv. dosti podobné „haec“ v *Dissertation*, 41^r, ř. 8 a zejm. „secta“ v *Dissertation*, 21^v, ř. 12. Je jednoznačně třeba číst „haec“.

Rainer Sacconi, Suma o katarrech a leonistech čili Lyonských chudých (1250)

De sacramentis Catharorum

Cathari namque ad instar simiarum que hominis actus imitari conantur, quatuor habent sacramenta, falsa tamen inania, illicita et sacrilega, quae sunt impositio manus, panis benedictio, paenitentia et ordo, de quibus per ordinem est dicendum.

De manus impositione

Manus impositio vocatur ab aie consolamentum et spirituale baptismum, sive baptismum spiritus sancti, sine qua secundum eos nec peccatum mortale remittitur, nec spiritus sanctus aliqui datur, sed per eam factam solummodo ab eis utrumque confertur. Differunt tamen aliquantulum in hoc Albanenses a ceteris. Albanenses enim dicunt quod manus ibi nihil operatur, Acium a diabolo sit ipsa creata secundum eos, ut infra dicetur, sed sola Dominica oratio quam ipsi tunc dicunt, qui manus imponunt. Ceteri vero omnes Cathari dicunt quod utrumque est ibi necessarium et requiritur, scilicet manus impositio et Dominica oratio. Est etiam communis opinio omnium Catharorum quod per illam impositionem manus non fit aliqua remissio peccatorum si illi qui manus imponunt sunt tunc iniquo peccato mortali. Fit autem haec manus impositio a duobus ad minus, et non solum a praelatis eorum sed etiam a subditis, et in necessitate a Catharibus.

De fractione panis

Panis benedictio Catharorum est quaedam fractio panis quam ipsi quotidie faciunt, tam in prantio quam in cena. Fit autem huiusmodi fractio panis hoc modo. Cum ingressi sunt ad mensa Cathari sive catharae, stantes omnes dicunt: "Pater noster". Interim qui prior est professione vel ordine tenet panem unum, vel plures si necesse est ad multitudinem quae ibi forte esse, et, dicendo: "Gratia Domini nostri Iesu Christi sit semper cum omnibus nobis", frangit panem, sive panes, et distribuit omnibus discumbentibus, non solum Catharis sed etiam credentibus suis, latronibus, adulteris et homicidis. Veruntamen Albanenses dicunt quod panis ille corporalis non benedicitur nec potest accipere aliquam benedictionem, cum ipse panis sit creatura diaboli secundum eos, et hoc differunt a ceteri omnibus, qui dicunt quod ille panis vere benedicitur. Nemo tamen ex eis credit quod ex illo pane conficiatur corpus Christi.

De falsa paenitentia Catharorum

Nunc dicendum est qualis est paenitentia Catharorum. Paenitentia Catharorum omnino falsa est et vana, deceptorum et venenosa sicut subsequenter ostenditur. [...]

Nunc de confessione Catharorum dicendum est, quae et qualis sit, et quando faciunt ea, et quibus confitentur. Confessio eorum fit hoc modo: "Ego sum hic coram deo et vobis ad faciendum confessionem et ponendum me in culpam de omnibus peccatis meis quae sunt in me usque modo, et ad recipiendum de omnibus veniam a deo et a vobis". Fit etiam ista confessio coram omnibus et publice qui sunt ibi congregati, ubi multotiens sunt centum vel plures viri et mulieres Cathari et credentes eorum. Et dictam confessionem facit unusquisque eorum quando recepit supradictam manus

impositionem; et eam facit principaliter paelato eorum tenenti codicem evangeliorum vel totius novi testamenti ante pectus suum, qui, facta absolutione, ponit librum super caput eius, et alii Cathari qui adsunt manum dextram, incipientes consequenter suas orationes.

Quando autem quis eorum cadit in peccatum carnis, vel in aliud quod sit secundum opinionem eorum mortale, post receptam manus impositionem, oportet eum confiteri illud peccatum tantum et non alia, et recipere iterum manus impositionem secreto a praelato suo et ab uno alio ad minus cum eo.

Item de venialibus fit confessio hoc modo. Unus pro omnibus, loquens alta voce, omnibus inclinatis in terra coram praelato tenente librum ante pectus suum, dicit: "Nos venimus coram deo et vobis ad confitendum peccata nostra quia multum peccavimus in verbo, opere, in visione et cogitatione" et cetera huiusmodi. Unde apparet manifeste quod omnes Cathari sine confessione moriuntur in peccatis suis. Et hoc modo confitentur semel in mense si commode possunt.

[...]

De ordinibus Catharorum et officiis eorum

Ordines Catharorum sunt quatuor. Ille est in primo et maximo ordine constitutus vocatur episcopus. Ille qui in secundo, filius maior. Ille qui in tertio, filius minor. Et qui in quarto et ultimo, dicitur diaconus. Ceteri qui sunt inter eos sine ordinibus vocantur Christiani et Christianae.

De officiis episcoporum

Officium episcopi est tenere semper prioratum in omnibus quae faciunt, scilicet in impositione manus, in fractione panis et incipiendo oratione. Idem servat filius maior absente episcopo; similiter facit filius minor absente episcopo et filio maiore. Praeterea isti duo filii simul vel separatim discurrunt visitando Catharos et Catharas omnes qui sunt sub episcopo et omnes tenentur obedire eis. Similiter in omnibus servant et faciunt diacones unusquisque in suis subditis absentibus episcopo et filiis. Et est notandum quod episcopi et filii habent in singulis civitatibus, maxime in quibus morantur Cathari, singulos diacones.

De officio diaconorum

Item officium diaconorum est audire confessionem peccatorum venialium a subditis suis quae fit semel in mense de qua supra dictum est, et facere eis absolutionem iniungendo eis tribus diebus ieiunium sive centum inclinationes flexis genibus; et appellatur istud servitium, ut ita loquar, caregare servitium.

<http://digilander.libero.it/eresiemedievali/fonti.htm>

Registr toulouské inkvizice (1273-1280)

RICSENDIS DE MIRAVALLE DE GRAULHETO

[...]

Item dixit quod³ domina Fays, uxor quondam Raynardi de Palaiaco militis, egrotaret apud Palaiacum in domo sua egritudine qua decessit, quadam die rogavit ipsam testem quod⁴ erat eius familiaris, quod iret ad Bernardum Caercini de Sancto Paulo, et diceret

ei ex parte predicte domine quod adduceret vel mitteret sibi illud quod ipsa domina rogaverat eum. (Exposuit etiam ipsa testis quod hoc dicebat de bonis hominibus, scilicet hereticis).

Et ipsa ivit ad predictum Bernardum **F° 174 v°** Caercini, et dixit ei predicta verba ex parte predicte domine. Qui respondit ipsi testi quod bene faceret posse suum de his que ipsa testis nunciabat ei ex parte predicte domine.

Et post unum vel duos dies venit de nocte profunda, cum iam dormissent, ad portam domus predicte domine Bernardus Furnerii, sororius predicti Bernardi Caercini, adducens secum Guillelmum Prunelli et socium suum hereticos. Et pulsante ad portam domus predicte B. Furnerii, ipsa testis aperuit dictam portam, et intravit dictus Bernardus Furnerii. Sed tunc non erant in porta dicti heretici cum eo, quia dimiserat eos ibi prope in quadam area, sicut dixit postmodum ipsi testi. Et cum introisset fuit locutus cum predicta domina predictus B. Furnerii, et credit ipsa testis quod tunc re- **F° 175 r°** tulit ipsi domine quod ipse adduxerat predictos hereticos. Et statim ipse B. exivit inde et ivit predictis hereticis ut adduceret eos, et dicta domina induit se ut exiret ad eos extra domum in carreria. Et cum dictus B. adduxisset dictos hereticos ante domum predicte domine, monuit et insinuavit hoc ipsi domine, que exivit ad eos, predicto B. remanente infra domum cum ipsa teste.

¹ Sic.

² Corr.: ter.

³ Adde: quod.

⁴ Corr.: que.

Et porta existente aperta, ipsa testis vidit Guillelmum Prunelli transeuntem ante portam. Socium tamen eius non vidit, sed dixit ipsi testi predictus B. Furnerii quod erat ibi socius eius B. de Tilhols. Et post paululum predicta domina Ffays rediit in domum, et sumpta quadam summa peccunie quam habebat in lecto sua regressa est ad eos, et dedit eis ipsam peccuniam, sicut postea retulit ipsi **F° 175 v°** testi. Quod cum fecisset intravit domum suam, dicto B. Furnerii recedente cum dictis hereticis.

Et tunc ipsa testis interrogavit predictam dominam quod¹ fecerant circa causa² predicti heretici, que respondit quod receperant causa³. Et iterum ipsa testis interrogavit causa⁴ qualiter fecerant, et ipsa respondit quod posuerant librum super caput eius et legerant.

Interrogata predicta testis dixit quod ipsa non interfuit predicte hereticationi, nec predictus B. Furnerii nec alia persona quod ipsa sciat. Dixit insuper quod predicta domina quando exivit ad hereticos supradictos ut hereticarent causa⁵ portavit secum quandam candelam accensam. Dixit etiam ipsa testis quod predicta domina iuxta postquam fuit hereticata⁶ per quindecim dies vel circa nihil comedens nec bibens ali- **F° 176 r°** quid non⁷ aquam. Et ipsa testis servivit ei continue usque ad obitum, sciens eam esse hereticatam. Et fuit amicus⁸ circa dominicam carniprivii proxime transactam.

Interrogata quare non comederat post⁹ fuit hereticata, dixit quod quia non sciebat orationem secundum modum hereticorum, nec erat qui diceret ei.

Dixit insuper ipsa testis quod predicta domina, antequam mitteret ipsam testem ad B. Caercini, ut supradictum est, rogavit ipsam testem quod iuvaret eam quando posset habere bonos homines, scilicet hereticos qui reciperent causa¹⁰.

Dixit etiam quod postea quadam die predictus B. Caercini venit ad dictam domum et rogavit cum¹¹ predicta domina quod procuraret sibi bonos homines, scilicet hereticos, qui reciperent eam, ipsa teste presente et audiente. Qui respondit quod inde faceret

passee suum. Hec deposuit Tholose *F° 176 v°* coram Fratre Pontio de Parnaco inquisitore. Testes Frater Helias Manhani, magister Berengarius de Verneto, magister Pontius de Vaqueriis, et ego Atho de Sancto Victore publicus notarius qui hec scripsi.

Anno quo supra octavo idus augusti¹² predicta Ricsendis interrogata quare fugerat usque Arelatum ubi capta fuit, respondit quod timore Inquisitionis, et quia sciebat ea que confessa est de hereticatione predictae domine Ffays.

[...]

PETRUS PERRINI DE PODIO LAURENTIO

F° 216 r° Anno quo supra, die iovis post octavam Epiphaniæ¹ Petrus Perrini de Podio Laurentio, testis iuratus et requisitus etc... dixit se nihil scire de facto heresis vel valdesie de se nec de aliis.

Interrogatus specialiter si unquam audivit aliquam personam dicentem aliquid contra fidem catholicam, dixit quod *F° 216 v°* non, hoc excepto quod audivit Bernardum de Vauro notarium Assoal² dicentem quadam vice quod fulgura et tempestates non solebant cadere ita frequenter sicut modo faciunt, tempore quo heretici manebant in terra ista. "Sed postquam sumus cum Minoribus et Predicatoribus, cadunt frequentius quam solebant". Et hoc dixit tunc quia obscurabatur, et timebant ipse et alii qui erant ibi de tempestate.

Dixit etiam tunc idem B. de Vauro quod audivit Anglesiam, uxorem quondam Petri Raterii, que fuit combusta propter heresim, dicentem quod heretici habebant quendam librum quem respiciebant quando videbant tale tempus, et hoc in Bulgaria³.

Requisitus de loco ubi audivit predicta verba, dixit quod apud Assoalem in operatorio Guillelmi Sartre.-Requisitus de personis, dixit *F° 217 r°* quod ibi erant ipse et Guillelmus Sartre senior intra operatorium, et dictus B. de Vauro et B. Arsevi, notarii, extra operatorium, et Guillelmus Petri sedens super tabulam illius operatorii.

Requisitus de tempore, dixit quod inter festum Penthecostes et festum sancti Michaelis proxime transacta.

Interrogatus si fuit alias coram inquisitoribus, dixit quod sic, et abiuravit heresim coram eis.-Interrogatus quare non venerat ad inquisitores revelaturus predicta verba, dixit quod non poterat venire.

Hec deposuit Tholose coram Fratre Pontio de Parnaco inquisitore. Et iuravit etc... Testes P. Raymundi Baranhonis, et ego Atho de Sancto Victore predictus notarius qui hec scripsi.

1) 15 janvier 1275 (n.s.). [n.s. = nouveau style (D. Z.)]

2) *Corr.*: a Soal.

3) *Corr.*: in vulgari ?

[...]

Jean Duvernoy (ed.), „Registre de l’Inquisition de Toulouse (1273-1280)“, <http://jean.duvernoy.free.fr/text/pdf/Parnaclatin.pdf>, duben 2003, s. 122-123, 146.

Ekbert z Schönau, Pozdravení dětství našeho Spasitele